

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πολιτεία, 518b-519a

A1.

α.

1-Σ: *Φασί δέ που ούκ ένούσης έν τή ψυχῇ έπιστήμης σφεΐς έντιθέναι*

2-Σ: *σύν όλη τή ψυχῇ έκ τοῦ γιγνομένου περιακτέον εΐναι*

3-Λ: *Αί μέν τοίνυν άλλαι άρεται καλούμεναι ψυχῆς κινδυνεύουσιν έγγύς τι εΐναι τών τοῦ σώματος*

β. Ο/Η μαθητής/τρια θα αναφερθεί σε μία από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

1. *έν τή ψυχῇ έπιστήμης σφεΐς έντιθέναι οΐον τυφλοΐς όφθαλμοΐς όψιν έντιθέντες:* Ο Πλάτων εδώ χρησιμοποιεί μία σύντομη αναλογία-παρομοίωση, αναφερόμενος στους σοφιστές οι οποίοι ισχυρίζονται ότι μπορούν να εμφυτεύσουν την γνώση μέσω της διδασκαλίας τους σαν να προσφέρουν όραση σε τυφλούς (*ψυχῆ-όφθαλμοί, έπιστήμη-όψις*)
2. *οΐον εί όμμα μή δυνατόν ήν άλλως ή σύν όλω τῷ σώματι στρέφειν πρός τό φανόν έκ τοῦ σκοτώδους, οὔτω σύν όλη τή ψυχῇ έκ τοῦ γιγνομένου περιακτέον εΐναι:* Ο Πλάτων εδώ χρησιμοποιεί μία αναλογία-παρομοίωση προκειμένου να διευκρινίσει την έννοια της περιαγωγής και της μεταστροφής: Όπως το μάτι, για να έχει ολοκληρωμένη θέαση του αντικειμένου του, απαιτεί συνολική στροφή του ανθρωπίνου σώματος (*οΐον εί όμμα μή δυνατόν ήν άλλως ή σύν όλω τῷ σώματι στρέφειν πρός τό φανόν έκ τοῦ σκοτώδους*), έτσι και ο άνθρωπος, για να έχει ασφαλή και έγκυρη γνώση, χρειάζεται η ψυχή να προσεγγίσει ολιστικά το αντικείμενο της γνώσης (*σύν όλω τῷ σώματι στρέφειν - σύν όλη τή ψυχῇ περιακτέον εΐναι*)

B1. Ο Πλάτων αναφέρεται στις θεωρούμενες και ως αρετές (*καλούμεναι*) που αναφέρονται στο *θυμοειδές και έπιθυμητικόν* μέρος της ψυχής π.χ. στη γενναιότητα και τη μεγαλοψυχία, αλλά και στην εγκράτεια (στο φαγητό, στο ποτό, στον έρωτα). Οι αρετές αυτές δεν προϋπάρχουν μέσα μας, αλλά γεννιούνται και προάγονται μέσω του εθισμού και της άσκησης, μιας εξωτερικής δηλαδή διαδικασίας, όπως και οι σωματικές αρετές.

Αντίθετα η διανοητική ικανότητα του ανθρώπου, η *φρόνησις* (λογική ικανότητα) αποτελεί ένα εσωτερικό δεδομένο έχοντας προέλευση περισσότερο θεϊκή (*παντός μάλλον θειοτέρου*) από οτιδήποτε άλλο έχει ο άνθρωπος και χωρίς να χάνει ποτέ τη δύναμή της. Στον άνθρωπο, ωστόσο, επαφίεται ο τρόπος που θα διαχειριστεί αυτή την έμφυτη ικανότητα. Αν στραφεί προς τη θέαση του νοητού κόσμου των Ιδεών και της Ιδέας του Αγαθού, μπορεί να

λειτουργήσει με τρόπο που να αποβαίνει χρήσιμη και ωφέλιμη, ενώ όταν στρέφεται προς τον κόσμο των αισθητών, αποβαίνει άχρηστη και βλαπτική (*χρήσιμον - άχρηστον, ώφέλιμον-βλαβερόν*). Συνολικότερα, ο Σωκράτης θεωρεί ότι ηθική στάση ζωής και γνώση συνδέονται άρρηκτα. Όλες οι αρετές ως σύνολο είναι αποτέλεσμα γνώσης. Ο άνθρωπος γνωρίζει το καλό και στη συνέχεια το πράττει. Η γνώση αυτή του καλού είναι βιωμένη γνώση, θέαση του Αγαθού που δεν προκύπτει από εξωτερικό παράγοντα αλλά εσωτερικευμένα αποβαίνει αυτόματα πράξη. Με το *ούδεις έκών κακός* ο Σωκράτης επιβεβαιώνει την αντίληψή του ότι κακός είναι μόνο ο βυθισμένος στην άγνοια. [222 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ, Έπίκουρος, *Επιστολή στον Ηρόδοτο*, 38

Τα κείμενα του Πλάτωνα και του Επίκουρου διαφέρουν σημαντικά.

Βασική διαφορά αποτελεί η εμπιστοσύνη του Επίκουρου στις παραστάσεις είτε του νου είτε των επιμέρους αισθήσεων (*θα πρέπει να στηριζόμαστε εξ ολοκλήρου στις αισθήσεις μας*), καθώς και στα συναισθήματα ηδονής και πόνου προκειμένου να προβούμε σε διατύπωση κρίσεων. Ο Πλάτων από την άλλη θεωρεί ότι μόνο μέσω της νόησης, και όχι των αισθήσεων, είναι δυνατόν να προσεγγιστεί η αλήθεια, η Ιδέα του Αγαθού (*τήν ένοῦσαν έκάστου δύναμιν έν τῇ ψυχῇ και τὸ ὄργανον ᾧ καταμανθάνει έκαστος*). Για τον Επίκουρο οι αισθήσεις είναι αξιόπιστες, ενώ για τον Πλάτωνα όχι.

Επιπλέον, κατά τον Επίκουρο τα συμπεράσματα της λογικής πρέπει να ελέγχονται από τη μαρτυρία των αισθήσεων, τις οποίες ο Πλάτωνας απορρίπτει εξ ολοκλήρου. Ο Επίκουρος προκρίνει μια γνωστική διαδικασία που εμπιστεύεται τις φυσικές διεργασίες, όπως οι αισθήσεις. Ο Πλάτων διαφοροποιείται σε όλα, καθώς θεωρεί πως η αληθινή και ασφαλής γνώση αφορά κατεξοχήν την υπέρβαση της αισθητής και υλικής πραγματικότητας. [156 λέξεις]

B3. 1-Λ, 2-Λ, 3-Σ, 4-Σ, 5-Λ

B4. *άληθῆ, έπιστήμης, καταμανθάνει, περιακτέον-περιαγωγῆς, καλούμεναι*